

SAMO SKRALOVNIK, MARTHA BOLTON

Dve svetopisemski zgodbi

Smejati se Svetemu pismu zna biti nevarno početje. Smejati se s Svetim pismom zna biti zabavna reč. Poiskati smeh v Svetem pismu pa je že stvar vere. In dobre volje. Oziroma "blage volje", če zapišemo po svetopisemsko. S temi besedami Gregor Čušin v predgovoru pospremi in pozdravi zbirko skečev z (izvirnim) naslovom *A Funny Thing Happened to Me on My Way Through the Bible*. Avtorice Marthe Bolton v omenjeni knjigi v prvi vrsti ne zanimajo zgodovinski temelji Svetega pisma, ampak recimo temu duhovna plat različnih pripovedi iz knjige knjig. Ta je v končni fazi najbolj zanimala tudi izvirnega bibličnega avtorja, ki je za izražanje resnice uporabljal takrat znane literarne in zgodovinske opimke.

V nadaljevanju sta predstavljena dva skeča iz omenjene knjige (besedili je prevedel in uredil Gregor Čušin). Vsako besedilo je najprej umeščeno v kontekst s kratkim uvodnim biblično-zgodovinskim uvodom oz. pojasnilom, nato sledita posamezna skeča.

TRAJNA: PRIPOVED O SAMSONU IN DALILI

Pripoved o trajni nam prikaže življenjsko zgodbo Samsona, neobičajnega sodnika, iz še bolj neobičajnega obdobja izraelske zgodovine. Pripoved o Samsonu se nahaja v Knjigi sodnikov, nekako na sredi, v poglavjih 13–16. Knjiga sodnikov prikazuje svojsko obdobje izraelske zgodovine (1200–1000 pr. Kr.), ki opisuje proces zatona rodovno-plemenske ureditve, ko je patriarhalna avtoriteta znotraj različnih plemen začela popuščati, institucionalizirana avtoriteta kasnejše monarhije pa je bila še globoko v povojih. V tem času

se pojavijo sodniki, za katere je bila značilna vrsta vladanja, osnovana na osebni karizmi (sodnika) – vladavina je bila spontana, prehodne narave, brez posebnega družbenega razreda in birokratskega aparata. Sodnika ni izvolilo ali postavilo ljudstvo, temveč Bog. Z drugimi besedami, sodnik se je pojavil "po potrebi", ki so jo narekovale različne nujnosti in nevarnosti.

Na tej točki v Samsonovi zgodbi naletimo na neobičajnost. Drži namreč, da sveti pisatelj v uvodnih vrsticah Samsonove zgodbe navede "potrebo" po sodniku, ki je bila v tem, da so Filistejci vladali Izraelcem, nikakor pa ni povsem jasno, ali je Samson

nalogo popolnoma izpolnil. Začnimo postopoma. Samson je bil za razliko od ostalih sodnikov že kot otrok posvečen Bogu – bil je namreč Božji nazirec *od materinega telesa do dneva svoje smrti*. Vzdržan je bil vsakršne opojne pijače, Gospod pa ga je blagoslavljal. Vzdržan je bil tudi do neke druge povsem običajne človeške navade, striženja las. Prav Samsonova "trajna" je bila na prvi pogled izvor nadnaravne moči, ki Samsona – bolj kakor v vrsto ostalih sodnikov – umešča med klasične polbogove, tj. junake, grškega in rimskega panteona. Tudi vsa nadaljnja dejanja in nehanja "heroja s trajno" to potrjujejo: z oslovsko čeljustjo, brez dodatne vojaške pomoči, pobije tisoč mož, golorok raztrga leva itd. Manifestacija Samsonove moči ne sme zasenčiti našega pogleda. Pripoved namreč v svojem bistvu močno poudarja verski vidik: moč ne prihaja iz neobrite glave, temveč od Boga. Kljub temu, da Samson uporablja svojo moč zgolj za reševanje lastnih zagat, v ozadju na sebi lasten način skozi temperamentno življenjsko izkušnjo uresničuje Božji načrt – iztreblja Filistejce in odgovarja na klic ter stisko svojega ljudstva.

Osebe:

SAMSON

DALILA

(SAMSON in DALILA se crkljata na kavču.)

DALILA: Samson ... V čem je skrivnost tvoje moči? Kaj je tisto, zaradi česar si tako močan?

SAMSON: Misliš – razen špinače?

DALILA (ga odrine): Daj no, Samči! Resno mislim. (Se mu spet približa.) Tako zelo si močen ... in jaz imam zelo rada močne moške!

SAMSON: Oh, Dalila ... ti imaš rada vse moške!

DALILA (pomisli): No, ja – pravzaprav res. Ampak močne moške imam še posebej rada! No, kaj torej? Prehrana? Telovadba? Kaj je tisto, kar te naredi tako ... (Mu potipa mišice.) ... tako močnega?

SAMSON: Moja moč prihaja od Gospoda.

DALILA (je ne gane): Ja ja, seveda. To si mi že povedal. Neštetokrat. (Zavzeto.) Ampak mora biti še kaj drugega ... Samčili ... Saj ni nikogar, ki bi bil močnejši od tebe.

SAMSON (se skromno smehlja): Prav imaš.

DALILA (odločno): Torej, kaj? (Hitro zmehta glas.) Kaj je tisto, kar ti daje takšno strašno, strašno moč? (Ga crklja.) Daj no ... Zaupaj puncu svojo skrivnost!

SAMSON: Ne morem, Dalila. Če ti povem, boš povedala svoji mami, ona bo povedala svojim prijateljicam ... in preden se bom obrnil, bodo vedeli vsi!

DALILA (rahlo vzburjena – pa ne tako): Torej praviš, da je vzrok tvoje moči neka skrivnost?!

SAMSON: Ja. In bo skrivnost tudi ostala ... (skozi zobe) ... draga!

DALILA (se kuja): Veš kaj mi to pove? Da me nimaš prav nič rad!

SAMSON: Ne, to pa že ne!

DALILA: Če bi me imel rad, bi mi zaupal.

SAMSON: Ampak tega ne smem povedati nikomur ... Niti tebi ne, Dalila.

DALILA (izpod vek): Niti meni ne?!

SAMSON: Ne, niti tebi ne. Glej, Dalila, Bog me je blagoslovil in mi dal to strašno moč ... in če ti izdam to skrivnost, bi se izneveril Bogu!

DALILA (pretirano poudarjeno): A res?

SAMSON: Tega ne morem. Bog ima z menoj posebne načrte.

DALILA (vstane in odkoraka): Bom že izvlekla iz tebe to skrivnost!

SAMSON: Raje nehaj!

DALILA (se obrne nazaj): Ne morem odnehati, Samson! V vsem mojem življenju mi ni še nihče nikoli zaupal kakšne skrivnosti!

SAMSON: No, in kaj ti to pove, raglja?

DALILA: Komu praviš raglja?! Znam obdržati skrivnost!!

SAMSON: A daj, no! Če bi Bog kaj hotel naznaniti vesoljnemu svetu, bi zadostovalo, da bi ti šepnil novico na uho in ti naročil, da jo obdrži zase!

DALILA (užaljeno): Torej praviš, da imam prevelik gobec?!

SAMSON (pristopi in se nežno dotakne njenih ust): Dalila, imaš prečudovit gobček!

(Se ji zagleda v oči.) Je kot čudovit, dišeč cvet – nikdar se ne zapre!

DALILA (se mu iztrga): Tako, zdaj pa imam tega dovolj! Odhajam!

SAMSON (jo zgrabi za roko in povleče nazaj): Daj no, Dalila ... Saj ni taka reč. Vse, kar moraš vedeti, je, da sem najmočnejši možak na svetu ... in da te imam rad. Ti to ni dovolj?

DALILA (malo pomisli): Ne! Moram poznati tvojo skrivnost!

SAMSON: In kako naj vem, ali ti lahko zaupam?

DALILA (dvigne desnico): Obljubim, da ne bom nikomur povedala ... (Malo pomisli.) In tudi mama ne bo!

SAMSON (jezno): Sprijazni se, Dalila! Pač ne znaš držati zaprtih ust.

DALILA (kujava): Če bi me imel res rad, ne bi rekel česa takega! Grem.

SAMSON: Pa te imam! Rad te imam!

DALILA: Ne, pa ne!

SAMSON: Ja, pa ja!

DALILA: Ne, pa ne!

SAMSON: Prav. Če ti zaupam svojo skrivnost, se boš poročila z menoj?

DALILA: Kaj?

SAMSON: Saj me ljubiš? Mar ne?

DALILA: Ja, seveda ... to že ... saj ni to ... ampak sem že z nekom zmenjena ...

SAMSON: Torej bo skrivnost ostala pri meni.

DALILA: Oh, no prav ... Mu bom rekla ne in se bom poročila s tabo. (Hlastavo.) Torej? V čem je skrivnost? (Mehko.) Srči?

SAMSON: Moji lasje.

DALILA (ne razume): Ja! Saj sem ti že nič-kolikokrat hotela reči ... Kdaj se boš ostrigel?

SAMSON: Moji lasje so skrivnost moje moči!

DALILA: Lasje?

SAMSON: Ja. Ko sem bil še otrok, je Bog naročil moji materi, da se moja glava in škarje ne smejo srečati. In ona ga je ubogala.

DALILA: Jaz pa sem mislila, da se greš malo hipija, pa to ...

SAMSON: No, zdaj ko poznaš mojo skrivnost, kaj ko bi določila datum poroke?

DALILA: Seveda, dragec. Samo da te obrijem. (Od nekdaj privleče ogromne škarje in se zapodi za njim.)

ŠOLA JAVNEGA NASTOPANJA ZA ZAČETNIKE: ZGODBA O MOJZESU

Mojzes velja v judovski zavesti za največjega preroka. Ob tem težko spregledamo dejstvo, da Mojzes – če verjamemo poročilu o Mojzesovem poklicu v preroško službo (2 Mz 3,1sl.) – za ta poklic sploh ni bil primeren. Mojzes je bil rojen v Egiptu, v času, ko je faraonovo državo začela ogrožati naraščajoča moč Hetitov. Faraon Ramzes II. je svojo državo iz preventivnih razlogov začel notranje utrjevati, za kar je spretno (neusmiljeno) izkoristil vse številčnejšo semitsko delovno silo, tj. potomce dvanajstih rodov, ki sta jih v Egipt prignali lakota in pomanjkanje. Ker ukrep v 2 Mz 1,12 ("A bolj ko so jih stiskali, bolj so se množili in bolj so se širili, tako da je Egipčane prevzemala groza pred Izraelovimi sinovi") ni bil uspešen, se faraon odloči za "stiskanje" druge vrste. Naroči posebno obliko kontracepcije – poboj vseh moških novorojenčkov.

Najbrž bi tudi Mojzesa doletela enaka usoda, ko mati tri mesece starega deteta ne bi položila v košaro in ga spustila po reki Nil, kjer ga je našla faraonova hči, ga vzgojila in vzela za svojega. Iz predstavljene zgodbe smemo sklepati, da je bil Mojzes na dvoru deležen tudi šolanja; kljub temu pa preroškega poslanstva sprva ni želel sprejeti, saj je čutil, da je za to nalogo v osnovi neprimeren.

Vendar Mojzesovo mnenje ni bilo odločilno. Pomembna značilnost bibličnega preroškega klica je, da posameznikovo prejšnje družbeno stanje, nravna usmeritev ali učenost oz. retorične spretnosti nimajo odločilnega pomena za Božji klic. Enako velja za preroško lastno mnenje o svojih sposobnostih. Mojzesov klic je od vseh preroških klicev najdaljši, saj se poklicani z Bogom zaplete v dolg in podroben dialog prepričevanj, odklanjanj, spodbud in zavrnitev, ki se konča z Mojzesovim temeljnim ugovorom: "O Gospod,

prosim, pošlji koga drugega!" (2 Mz 4,13). Vendar Mojzes, kakor je znano, klic sprejme s svobodno voljo. Bistvena ob vsem tem namreč ni (bila) človeška komponenta, temveč Božje zagotovilo, da odgovornost, ki je bila naložena, ne bo pretežka.

Mojzesu je bilo pravkar naročeno, naj se odpravi v Egipt in govori s faraonom. V roki ima pastirsko palico.

MOJZES: Čakaj, Bog, da vidim, če mi je jasno ... Hočeš, da grem k faraonu in ga prepričam, naj izpusti tvoje ljudstvo? A kar tako? Jaz? Jaz, Mojzes, ki v šoli za govorni nastop nikoli nisem dobil več od dvojke? Jaz naj grem in govorim s faraonom?! Zakaj raje ne pošlješ mojega brata, Arona? On je bil prvak debatnega krožka. Naj gre on! Kaj praviš? Da lahko gre zraven, da pa sem jaz izbran za to nalogo?!

Poglej, nočem, da bi narobe razumel. Res sem počaščen in lepo je, da tako verjameš vame in sploh ... Ampak res ne vem, ali bom kos tej nalogi. Kaj pa če faraon ne bo pustil ljudi? Kaj bo potem? Si kaj pomislil na to? Ne nazadnje faraon ni najbolj prijazen človek na svetu, veš?! Pravzaprav zna biti kar zoprni. Mislim, dovolj je, da mu ni všeč, kako si ga pogledal, pa že brišeš prah s piramid sredi puščave!

Kaj praviš? Da si o vsem razmislil? No, v redu, samo da veš, kaj delaš ... Kaj? A tole? (Pogleda palico.) Moja pastirska palica. Ja,

res je, precej je že oguljena. Saj sem naročil novo, pa naročilo zamuja ... Kaj? Hitra pošta? Predrago! Kaj praviš? Naj jo odvržem? Prav, ampak, a si slišal, ko sem rekel, da nova še ni prišla? Prav. (Odvrže palico.) In zdaj? Kaj? Da naj jo spet pobrem. Pa saj si sam rekel, naj jo odvržem! No, prav ... (Se skloni, da bi jo pobral.) OOOOUUUUPS! (Prestrašen odskoči.) Kako si pa to naredil?! Kako misliš KAJ? To! (Pokaže z roko na palico.) Mojo palico si spremenil v kačo! Pa dobro veš, da se jih bojim!

Kaj praviš?! Da naj jo zgrabim za rep!?!?? Saj ne misliš resno?! Aha, da misliš resno? Za rep praviš? Za ta rep? S katerim se hoče oviti okrog moje noge?! Da naj kar zgrabim, praviš?! Prav, pa bom ... (Gleda in čaka.) A ji lahko najprej vržem kakšen kamen na glavo? No, prav ... saj bom. Počasi se ji bom približal in jo bom zgrabil za rep. Saj si Močni Bog, ti si močnejši od ene navadne ... (zagrabi) ... palice? (Od začudenja ostrmi.) Kačo si spremenil nazaj v palico?!

Hej! Dober trik! A tako boš pripravil faraona, da bo spustil tvoje ljudstvo? Hja, mogoče bo delovalo.

Kaj? Kaj praviš? Da znaš še več? Se pravi, da če se bo faraon upiral, imaš na zalogi še boljše trike? Povem ti, da sem vesel, da si moj Bog!

Kaj? Ja. To pomeni, da bom šel. Mislim, če mi Ti zaupaš, potem ne vem, zakaj ne bi jaz Tebi!